

Wolontariat w wychowaniu i profilaktyce szkolnej

Dr Grzegorz Kata

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w
Lublinie

Kraków, 7 kwietnia 2017

Porządek wystąpienia

1. Podstawowe pojęcia
2. Miejsce wolontariatu w szkole
3. Rola wolontariatu w wychowaniu i profilaktyce
4. Standardy realizacji wolontariatu w szkole

Wychowanie w szkole

- to proces **wspomagania wychowanka w rozwoju**, ukierunkowanym na osiągnięcie **pełnej dojrzałości** w czterech podstawowych sferach: fizycznej, psychicznej, społecznej i duchowej.
- Wychowanie:
 - Opiera się na **relacji** wychowanka i wychowawcy,
 - Wymaga **zaangażowania i współdziałania** w drodze do osiągnięcia dojrzałości.

(por. Gaś, 2004)

Profilaktyka w szkole

- Działania psychoprofilaktyczne w szkole są zasadniczo ukierunkowane na trzy rodzaje celów:
 - Wspieranie ucznia w zakresie radzenia sobie z zagrożeniami dla rozwoju i zdrowego funkcjonowania,
 - Wzmacnianie i inicjowanie czynników chroniących,
 - Ograniczanie i likwidowanie czynników ryzyka (Gaś, 2003).

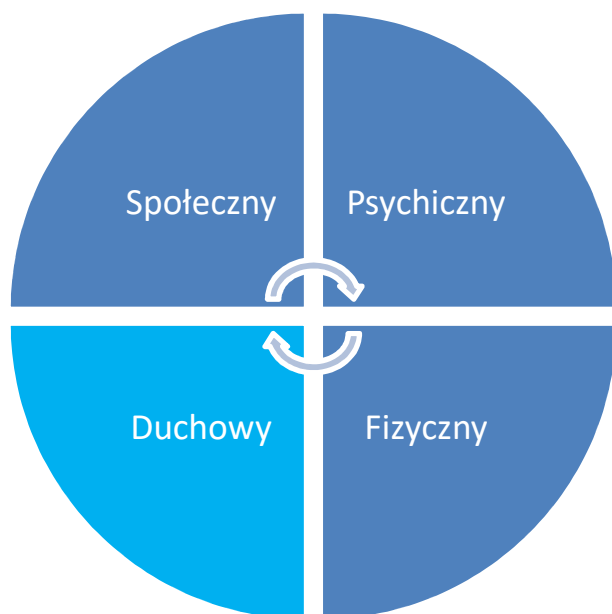
Wolontariat - definicja

- Jest dobrowolną pracą wykonywaną bez wynagrodzenia na rzecz innych osób, społeczności, otoczenia lub konkretnej instytucji;
- Działania wolontariusza wykraczają poza krąg bliskich mu osób: rodziny, przyjaciół, znajomych;

(por. Makowski, Ochman, Penner)

Cel wychowania i kształcenia

- Dbłość o **integralny rozwój** biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia
- rozwijanie kompetencji, takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość
- rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania
- **wszechstronny rozwój** osobowy ucznia (...)
- ukierunkowanie ucznia **ku wartościom**
(Dz. U. 2017, poz. 356)

Wolontariat w szkole

Wolontariat jako element programu wychowawczo profilaktycznego

Warunki do rozwoju poprzez wolontariat

Wolontariat jako strategia działań alternatywnych

Wolontariat w wychowaniu (1)

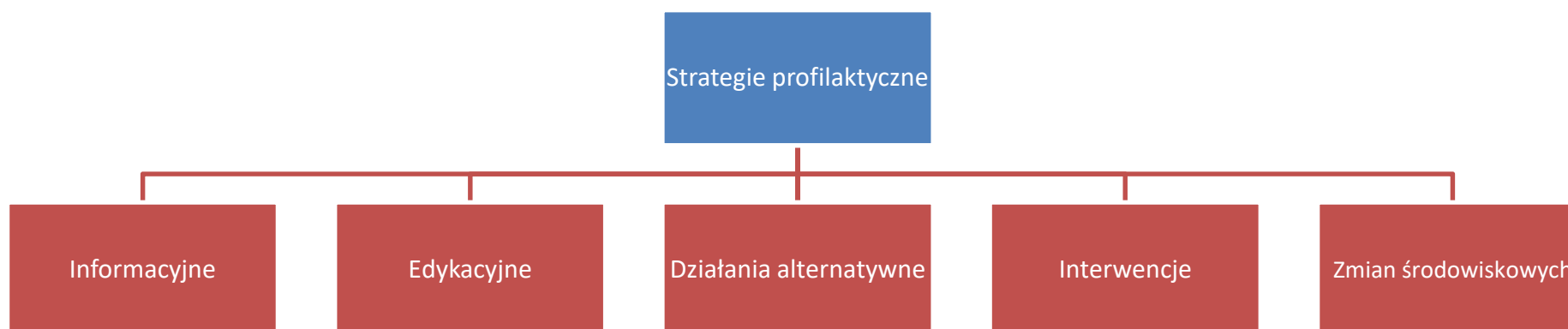
- **Idea pracy wolontariackiej:**
 - wolontariat wywodzi się z powszechnie uznawanych wartości, takich jak godność, miłość, wspólnota, pokora.
 - wolontariusz zyskuje okazję do rozpoznawania i realizacji tych wartości (por. Gawroński, 1999).
- **Praca na rzecz innych:**
 - odpowiedzialność za drugą osobę i podjęte wobec niej zobowiązanie.
 - jakość pomocy oferowanej innym zależy od jakości funkcjonowania w jako wolontariusz: zaangażowania, obecności, uczestnictwa w szkoleniach, systematyczności.
- Wolontariat jako **wyzwanie** oraz okazja do **konfrontacji** ze złożonymi **trudnościami** i **potrzebami** osób **wspomaganych**:
 - pytania dotyczące sensu cudzego cierpienia, choroby, dzielenia się własnym czasem,
 - pytania o celowość niesienia pomocy, oferowania tego, co się posiada, zasadnością działań prospołecznych.

Wolontariat w wychowaniu (2)

- **Wolontariat szansą rozwoju:**
 - **Wytrwałości i skrupulatności w pracy,**
 - **Odpowiedzialności i racjonalności w podejmowanych decyzjach,**
 - **Skutecznej organizacji pracy,**
 - **Współpracy z rówieśnikami,**
 - **Postawy akceptacji i wyrozumiałości wobec innych,**
 - **Wrażliwości na trudności innych, gotowości do pomocy,**
 - **Świadomości własnych zasobów i ograniczeń,**
 - **Zaufania do siebie,**
 - **Rozumienia wartości i ich realizacji,**
- **Motywacji do planowania osobistego rozwoju,**
- **Poczucia własnej wartości,**
- **Odpowiedzialności i wrażliwości na problemy społeczne**
- **Wolontariat wspiera:**
 - **Planowanie kariery zawodowej,**
 - **Szanse na zaangażowanie prospołeczne w przyszłości,**
 - **Ochrona przed zachowaniami dysfunkcyjnymi.**

(por. Kata, 2016; por. Ciesiołkiewicz, 2002; Ausetts, 1980; MacNeela, 2008)

Wolontariat w profilaktyce (1)

- Strategia działań alternatywnych:
 - stworzenie możliwości **pozytywnego zaangażowania**, w przeciwieństwie do działań **dysfunkcyjnych**, bezczynności lub bierności.
 - Młodzież zyskuje okazję do **działalności społecznej**, rozwoju **zainteresowań**, nawiązania nowych **relacji**

(por. Poleszak, 2012)

Wolontariat w profilaktyce (2)

- Skuteczność realizacji działań alternatywnych zależy m.in. od (Poleszak, 2012):
 - Ustalenie rozwojowego ich celu, tak aby uczestnictwo w nich wspierało uczniów w rozwoju,
 - Zaplanowanie działań w logiczną całość programu,
 - Zaangażowanie osoby odpowiedzialnej za działanie, animującej aktywność i udzielającej wsparcia młodzieży,
 - Zadania adekwatne do kompetencji i potrzeb uczestników,
 - Uzyskanie wsparcia dla działań (wsparcia finansowego, organizacyjnego, lokalowego, itp.).

Wolontariat w profilaktyce (3)

- Program profilaktyczny realizowany w ramach szkolnego programu profilaktyki jest działaniem dokładnie zaplanowanym, którego realizacja ma doprowadzić do zmian we funkcjonowaniu uczniów i społeczności szkolnej. Zmiany te są pożądane z punktu widzenia założeń profilaktyki szkolnej. Program profilaktyczny składa się m.in. z jasno określonych celów, zadań, harmonogramu, procedur ewaluacji i treści adekwatnych do stosownych w nim strategii profilaktycznych (por. Baryła-Matejczuk, 2013; Gaś, 2003).
- Częścią programu profilaktycznego może być zaangażowanie i praca młodzieżowych wolontariuszy (patrz Gaś, 1995).

Realizacja wolontariatu w szkole

Przygotowanie wolontariatu

Wybór szkolnego opiekuna wolontariatu

Rekrutacja kandydatów

Pomoc i szkolenia wolontariuszy

Przygotowanie wolontariatu

- Jak jest zapotrzebowanie środowiska na pomoc wolontariuszy?
- Czy zadanie jest znaczące z punktu widzenia młodzieży:
 - Wiąże się z ich zainteresowaniami,
 - Stanowi wyzwanie,
 - Ma dostosowany poziom trudności?
 - Jaki jest udział wolontariuszy w wyborze celu działań i zadań?

Opiekun wolontariatu

- Szkolny **opiekun wolontariatu**:
 - Jest obdarzony **zaufaniem** młodzieży,
 - **Zainteresowany** działaniem wolontariackim,
 - Zdecydowany prowadzić działania organizacyjne, **wspierające** i **monitorujące** pracę wolontariuszy,
 - Wspiera **rozwój** konstruktywnych **relacji** w grupie wolontariuszy,
 - Wspiera **osobisty rozwój** wolontariuszy,
 - **Reprezentuje** wolontariat w organizacji.

Rekrutacja do wolontariatu

- Kierowanie przez dorosłych lub instytucję;
- Przyjmowanie ochotników;
- Identyfikacja osób o wybranych predyspozycjach

(por. Gaś, 2005)

Szkolenie wolontariuszy (1)

Analiza motywacji:

- Istotna ze względu na:
 - **jakość funkcjonowania** w roli wolontariusza:
 - **postawę** wobec wspomaganych:
 - negatywna lub silnie skoncentrowana na własnej osobie będzie utrudniała nawiązywanie relacji.
 - Wybór stosownych zadań i miejsc pracy.
- **Pomoc**, jaką wolontariusz otrzymuje w trakcie **rekrutacji** w zakresie analizy **motywacji** i predyspozycji, ma wspierać go w podjęciu odpowiedzialnej decyzji dotyczącej osobistego **rozwoju** i pracy z drugim człowiekiem – aspekt samoaktualizacyjny:
 - Przygotowanie planu rozwoju osobistego i określenie miejsca wolontariatu.

(por. Janey, 1983; Kata, 2016; Penner, 2002)

Szkolenie wolontariuszy (2)

- **Przygotowanie** do pracy i wyposażenie we **wiedzę i umiejętności** stosowne do zaplanowanych **zadań**.
- Szkolenie będzie miało odmienny przebieg w zależności od specyfiki osób w różnym **wieku** i **stopnia przygotowania** do pracy.
- Należy uwzględnić aktualny **etap rozwoju** i **dojrzałość wolontariuszy**.

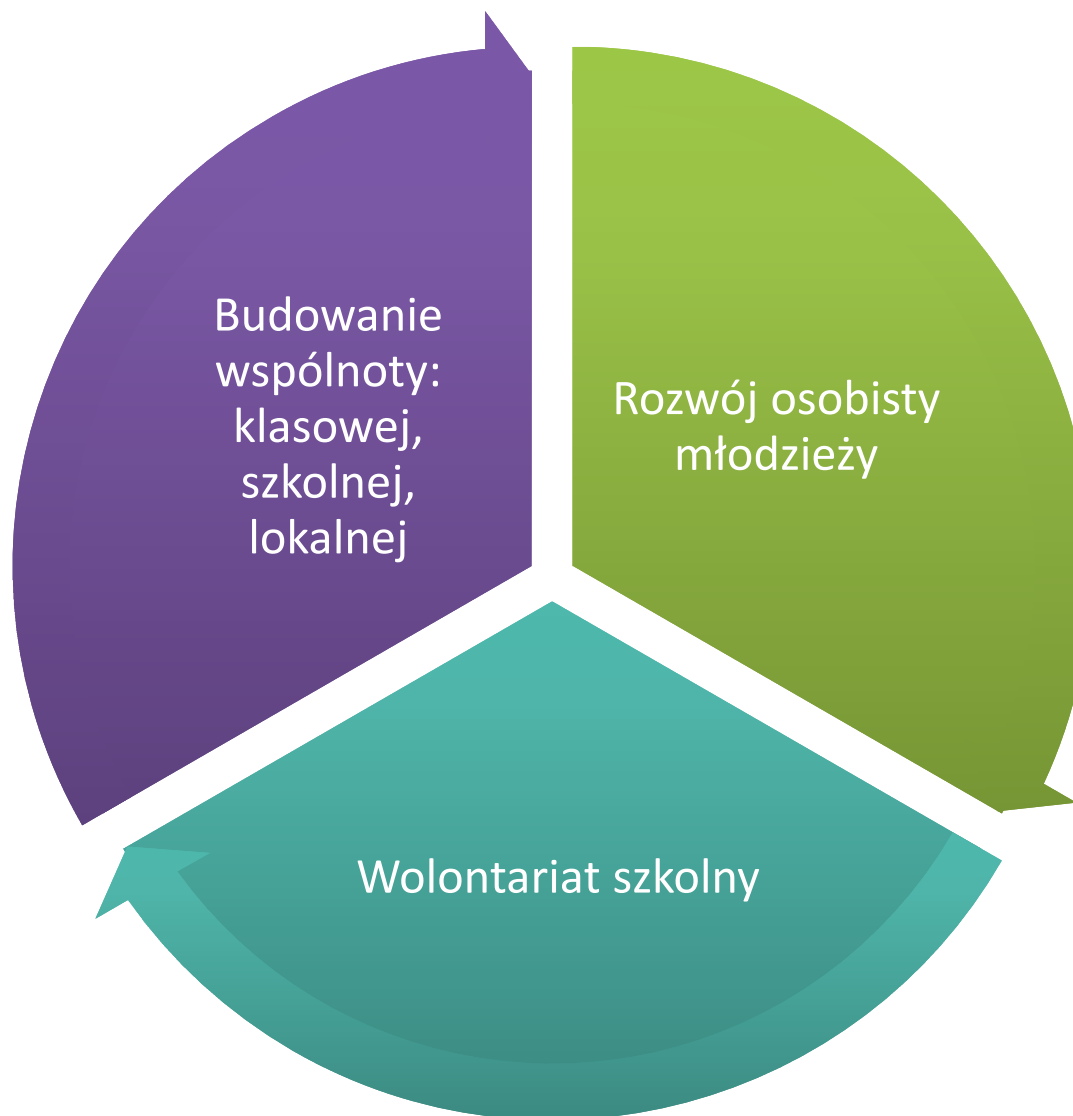
(por. Gaś, 2002; Kata, 2016)

Wspieranie wolontariuszy

- Regularne spotkania **monitorujące** pracę:
 - Utrzymywanie **motywacji** i **satysfakcji** z pracy;
 - Przekazywanie **informacji zwrotnych** i ciągła ocena pracy;
 - Podnoszenie **jakości pracy**;
 - Utrzymanie **stabilności** i **kierunku** pracy;
 - Ocena **dopasowania zadań**;
 - **Atuty** i **ograniczenia** wolontariuszy i zespołu;
 - **Doskonalenie osobiste** wolontariuszy dzięki ciągłej ocenie.
 - **Budowanie zespołu**: wspólne uroczystości, relacje podmiotowe, nieformalne spotkania.

(por. Gagne, 2003; Janey, 1983; Millette i Gagne, 2008)

Dziękuję za uwagę!